

GS Media/Sanoma: oppassen met bedrijfsmatig linken¹

Noot bij HvJ 8 september 2016, zaak C-160/15, ECLI:EU:C:2016:644 (*GS Media BV/Sanoma Media Netherlands BV e.a.*) door mr. M.F.J. (Maarten) Haak en mr. M.M. (Moïra) Truijens - beiden advocaat bij Hoogenraad & Haak, advertising + IP advocaten te Amsterdam.

Abstract

Het plaatsen van een hyperlink naar illegale content kan onder omstandigheden gelden als ‘mededeling aan het publiek’ als bedoeld in artikel 3 lid 1 van de Auteursrecht richtlijn,² en kan dus als auteursrechtinbreuk worden aangemerkt. Dat volgt uit dit arrest van het Hof van Justitie inzake *GS Media/Sanoma*, beter bekend als het arrest over de naaktfoto’s van BN’er Britt Dekker.

Inleiding

De grote lol van het internet is onder andere dat je makkelijk kunt linken naar andere websites. Als die mogelijkheid wordt beperkt, worden ook grondrechten zoals de uitingsvrijheid en de vrijheid op informatie beperkt. Dat kan alleen onder bepaalde omstandigheden c.q. met goede redenen. Aan de andere kant kan het plaatsen van een hyperlink naar een website waarop auteursrechtelijk beschermd materiaal staat – neem een foto, een tekst, een film – botsen met het grondrecht van de auteursrechthebbende, die recht heeft op eerbiediging van zijn (intellectuele) eigendom.³ In deze bespreking wordt in plaats van ‘auteursrechtelijk beschermd werk’ kortweg gesproken van ‘content’. Content die zonder toestemming van de auteursrechthebbende is geplaatst, wordt als ‘illegale content’ aangemerkt met als tegenhanger de ‘legale content’ die wel met toestemming online is gezet.

Bij de beoordeling van de mogelijke online auteursrechtinbreuk wordt, kort gezegd, getoetst of de hyperlink een ‘mededeling aan het publiek’ vormt in de zin van artikel 3 lid 1 van de Auteursrecht richtlijn 2001/29/EG. Het begrip ‘mededeling aan het publiek’ is afkomstig uit artikel 11bis lid 1 van de Berner Conventie en artikel 8 van het WIPO Auteursrechtverdrag⁴ waarvan de Auteursrecht richtlijn de implementatie is. Die verdragen kennen echter geen

¹ Deze noot is gepubliceerd in NtER april 2017, nr. 1 /2, p. 24 t/m 28.

² Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij.

³ Art. 17 lid 2 Handvest van de grondrechten van de Europese Unie bepaalt dat intellectuele-eigendomsrechten beschermd zijn.

⁴ Verdrag van de WIPO inzake het Auteursrecht (WIPO Copyright Treaty), Genève, 1996.

autonome hoogste rechter, zodat het Hof van Justitie voor de Europese Unie als zodanig heeft te fungeren.

Is sprake van ‘mededeling aan het publiek’, dan is dit een handeling die mogelijk door de rechthebbende kan worden verboden. Het Hof van Justitie heeft in diverse arresten⁵ bepaald welke omstandigheden maken dat er al dan niet sprake is van een ‘mededeling aan het publiek’. Deze arresten zijn veelal op het specifieke feitencomplex afgestemd, zonder dat in deze lijn van rechtspraak een kraakheldere dogmatische lijn kan worden ontwaard. Dat zou voor een dergelijk algemeen auteursrechtelijk onderwerp wel de voorkeur hebben verdiend. Hieronder volgt een samenvatting van die rechtspraak om de uitkomst in het besproken arrest *GS Media* te verklaren.

Wanneer is sprake van een ‘mededeling aan het publiek’?

In de zienswijze van het Hof van Justitie omvat een ‘mededeling aan het publiek’ twee cumulatieve elementen: (1) een ‘handeling bestaande in een mededeling’ van een werk en (2) de mededeling ervan aan een ‘publiek’ (*Svensson, SBS Belgium, Reha Training*). Het begrip vergt een geïndividualiseerde beoordeling, waarbij de criteria zowel individueel als in onderling verband moeten worden toegepast (*Phonographic Performance*). Degene die mededeelt, moet ‘met volledige kennis van de gevolgen van zijn handelwijze’ klanten toegang verlenen (*Phonographic Performance*). Een ‘publiek’ ziet op een onbepaald aantal potentiële ontvangers, en impliceert overigens een ‘vrij groot aantal personen’ (*Phonographic Performance*). Het moet bovendien gaan om een ‘nieuw publiek’,⁶ dat wil zeggen een publiek dat niet in aanmerking werd genomen door de rechthebbende toen deze toestemming verleende voor de oorspronkelijke mededeling aan het publiek (*Svensson, BestWater*). Dat is in elk geval zo indien een andere technische methode wordt gebruikt (*Svensson, BestWater*). Ook is van belang of met de mededeling aan het publiek winst wordt beoogd (*Premier League*).

De literatuur was van meet af aan verdeeld over de kwalificatie van een hyperlink: wel of geen mededeling aan het publiek? In de lezenswaardige conclusie van advocaat-generaal Van Peurseem bij *GS Media/Sanoma* is daarover veel te lezen.⁷ Dat geldt ook voor het advies van negentien auteursrechtgeleerden uit verschillende Europese landen die zich verzameld hebben in de ‘European Copyright Society’ (ECS). Zij vonden hyperlinken in het algemeen géén

⁵ Zie het gepubliceerde arrest voor de vindplaatsen.

⁶ Zie o.a. S.C. van Velze, ‘Het “nieuw publiek”-criterium hoort niet thuis in het Europese mededelingsrecht’, *AMI* 2016/3, p. 58.

⁷ Conclusie 14/01158, van A-G Van Peurseem van 9 januari 2015, ECLI:NL:PHR:2015:7 inzake *GS Media/Sanoma*, ECLI:NL:HR:2015:841.

‘mededeling aan het publiek’ in de zin van de richtlijn. Voorafgaand aan de *Svensson*-zaak schreven zij:⁸

‘6. Hyperlinking in general should not be regarded as an activity that is not covered by the right to communicate the work to the public embodied in Article 3 of Directive 2001/29. We offer three reasons for this conclusion: (a) Hyperlinks are not communications because establishing a hyperlink does not amount to “transmission” of a work, and such transmission is a prerequisite for “communication”; (b) Even if transmission is not necessary for there to be a “communication”, the rights of the copyright owner apply only to communication to the public “of the work”, and whatever a hyperlink provides, it is not “of a work”; (c) Even if a hyperlink is regarded as a communication of a work, it is not to a “new public.”’

De ECS adviseerde dus dat hyperlinken in beginsel mogelijk moet zijn en dat hyperlinken daarom op zichzelf niet als auteursrechtinbreuk kan hebben te gelden. Dat betekent niet dat de rechthebbende een hyperlink niet zou kunnen aanpakken: onder omstandigheden kan het linken namelijk wel *onrechtmatig* zijn.⁹ Dan is een actie dus niet gegrond op het auteursrecht met alle specifieke wetgeving en handhavingsmogelijkheden¹⁰ maar op artikel 6:162 BW met minder verstrekkende mogelijkheden.¹¹ Daartegenover stonden de meningen dat hyperlinken wél in het domein van het auteursrecht getrokken kan of moet worden, omdat kort samengevat iedere openbaarmaking er één is, want er wordt ‘een publiek’ bereikt; daarom zou er altijd sprake van een mededeling aan het publiek zijn.^{12, 13}

⁸ <<http://ipkitten.blogspot.co.uk/2013/02/save-our-hyperlinks-paws-for-reflection.html>>.

⁹ Dat is in feite ook de route die het Hof Amsterdam koos in aanloop naar onderhavige zaak, daarover later meer.

¹⁰ Zoals de verdergaande handhavingsmogelijkheden uit Richtlijn 2004/48/EG betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten, geïmplementeerd in art. 1019a t/m 1019i Rv.

¹¹ Zo wordt in een procedure over een intellectuele-eigendomsgrondslag de in het gelijk gestelde partij een volledige proceskostenveroordeling toegekend, waaronder alle advocaatkosten of een substantieel deel daarvan (art. 1019h Rv).

¹² Zie daarover het Franstalige rapport van het Comité Exécutif van *de Association littéraire et artistique internationale* (ALAI) van 17 september 2014: <<http://t.co/O2Vn7OFJ7W>, <http://www.alai.org/assets/files/resolutions/2014-avis-public-nouveau.pdf>>.

¹³ Vgl. ook het overzicht van D.J.G. Visser en P. de Leeuwe, ‘Links en recht – De stand van zaken met betrekking tot hyperlinks en auteursrecht’, *AA* 2013/6, p. 450-458 (AA20130450), i.h.b. p. 454; en ook A. Tsoutsanis, ‘Why copyright and linking can tango’, *JIPLP* 2014/6, p. 495 e.v.

Hyperlinken naar legale content

Enfin. Sinds de zaak *Svensson*¹⁴ weten we dat iedereen mag linken naar content die rechtmatig (met toestemming van de rechthebbende) online is gezet. De gedachtegang is dat die content al beschikbaar is voor de internetgebruiker (lees: voor iedereen met een internetaansluiting). Die content bereikt dus geen nieuw publiek en geldt dus ook niet als een ‘mededeling aan het publiek’. Daarom is een hyperlink naar legale content auteursrechtelijk niet relevant. Het maakt daarbij niet uit of de content door de hyperlink gemakkelijker vindbaar wordt. Uit de zaak *BestWater*¹⁵ volgt dat ook het *embedden* van een video die elders al rechtmatig online is gezet, op zichzelf niet als ‘mededeling aan het publiek’ geldt. Met een embedded link kun je bijvoorbeeld een filmpje dat op YouTube is gezet gemakkelijk via je eigen website beschikbaar maken. Het lijkt alsof het filmpje van de embedded link op de eigen website wordt getoond (want: binnen het raamwerk of ‘frame’ van die eigen site), maar in werkelijkheid wordt het filmpje beschikbaar gemaakt vanaf de oorspronkelijke website (YouTube). Ook in dat geval wordt door plaatsing van de embedded link dus geen ‘nieuw publiek’ bereikt.

Hyperlinken naar illegale content

Maar wat nu als de (embedded) link verwijst naar *illegale* content? Daarover gaat het besproken arrest *GS Media/Sanoma*. BN’er Britt Dekker was voor Playboy gefotografeerd. Kort voordat het blad in de winkels lag, plaatste weblog GeenStijl, onderdeel van GS Media, een artikel onder de titel ‘(...)! Naaktfotoos [van] Britt Dekker’ met een hyperlink naar een filesharing site waarvan die foto’s konden worden gedownload. Het is niet bekend wie de foto’s op die site had gezet en evenmin hoe GeenStijl dat te weten was gekomen. De fotograaf/auteursrechthebbende had aan uitgever Sanoma het recht verleend het auteursrecht te handhaven. In de feitelijke instanties werd aangenomen dat de foto’s zonder toestemming van Sanoma op de filesharing site waren gezet. Hier was dus sprake van een hyperlink (op GeenStijl) naar illegale content. Tweemaal zelfs, want nadat Sanoma ervoor had gezorgd dat de filesharing site de bestanden had verwijderd, bleken de foto’s alweer via een andere site beschikbaar gesteld. En GeenStijl berichtte: ‘Update: naaktpics [van Dekker] nog niet gezien? Ze staan HIERRR’, met een hyperlink naar de nieuwe vindplaats.

¹⁴ HvJ 13 februari 2014, zaak C/466-12, *Svensson*, ECLI:EU:C:2014:76.

¹⁵ HvJ 21 oktober 2014, zaak C-348/13, *BestWater*, ECLI:EU:C:2014:2315. Een geanonimiseerde versie is in de procestaal (Duits) beschikbaar via <www.new-media-law.net/wp-content/uploads/2014/12/EuGH_C_348_13_Framing.pdf>.

Het verloop van de zaak in de feitelijke instanties en bij de Hoge Raad was als volgt:

- De rechtbank¹⁶ oordeelde dat er sprake van auteursrechtinbreuk was, nu via de links een nieuw publiek werd bereikt en het werk zonder toestemming van de rechthebbende werd openbaargemaakt. Ook speelde mee dat GeenStijl handelde met een winstoogmerk. Daarnaast nam de rechtbank ook een schending van de portretrechten aan, maar die grondslag wordt in dit artikel niet verder behandeld.
- Het hof¹⁷ vernietigde het arrest deels door aan te nemen dat er géén sprake was van auteursrechtinbreuk, nu er slechts een faciliteit geboden werd tot openbaar gemaakte foto's, maar geen sprake was van een nieuw toegangskanaal (c.q. geen interventie). Volgens het hof ging het slechts om een onrechtmatige daad: het faciliteren van toegang tot een onrechtmatig openbaar gemaakt werk werd in strijd bevonden met de zorgvuldigheid die in het maatschappelijk verkeer betaamt.
- De Hoge Raad¹⁸ stelde drie prejudiciële vragen, verkort weergegeven:
 1. (a) Geldt het plaatsen van een hyperlink die verwijst naar illegale content op een website als een 'mededeling aan het publiek'?
 - (b) Maakt het daarbij verschil of het werk ook anderszins niet eerder met toestemming van de rechthebbende aan het publiek is medegedeeld?
 - (c) Is van belang of de 'hyperlinker' weet of behoort te weten dat het om illegale content gaat?
 2. (a) Indien het antwoord op vraag 1.a ontkennend luidt: is in dat geval wel sprake van een mededeling aan het publiek, indien de website waarnaar de hyperlink verwijst weliswaar vindbaar is, maar niet eenvoudig, zodat het plaatsen van de hyperlink het vinden van het werk in hoge mate faciliteert?
 - (b) Maakt het daarbij uit of de 'hyperlinker' weet of behoort te weten dat de website waarnaar de hyperlink verwijst voor het algemene internetpubliek niet eenvoudig vindbaar is?
 3. Welke omstandigheden kunnen nog van belang zijn bij de vraag of sprake is van een mededeling aan het publiek indien een hyperlink toegang verschaft tot een werk dat niet eerder met toestemming van de rechthebbende aan het publiek is medegedeeld?

GS Media, de Duitse, Portugese en Slowaakse regering en de Europese Commissie stelden zich op het standpunt dat het te ver zou gaan als elke hyperlink naar illegale content op een andere website automatisch als een 'mededeling aan

¹⁶ Rb. Amsterdam 12 september 2012, *Sanoma/GeenStijl*, ECLI:NL:RBAMS:2012:BX7043.

¹⁷ Hof Amsterdam 19 november 2013, *Sanoma/GeenStijl*, ECLI:NL:GHAMS:2013:4019.

¹⁸ HR 3 april 2015, *Sanoma/GeenStijl*, ECLI:NL:HR:2015:841.

het publiek' zou gelden die door de rechthebbende kan worden verboden (punt 44). Daardoor zou de vrijheid van meningsuiting en informatie te zeer worden beperkt: het zou erop neerkomen dat je alleen mag linken naar een andere website als je zeker weet dat het om legale content gaat. Het Hof van Justitie staat aldus stil bij het evenwicht dat de Auteursrechtlijn tot stand beoogt te brengen tussen die vrijheid van meningsuiting en informatie en het algemeen belang enerzijds, en een effectieve bescherming van intellectuele-eigendomsrechten anderzijds. Het Hof van Justitie onderkent vervolgens (punt 45) 'dat internet inderdaad van bijzonder belang is voor de door artikel 11 van het Handvest gewaarborgde vrijheid van meningsuiting en van informatie en dat hyperlinks bijdragen tot de goede werking ervan (...)'.¹⁹

Ook geeft het Hof van Justitie aan (punt 46) dat particulieren niet eenvoudig kunnen nagaan of een werk beschermd is en of het met toestemming online is gezet (als ze überhaupt al stil staan bij de beschermingsvraag). Dat vinden wij een begrijpelijke overweging: of toestemming is gegeven, blijft immers veelal totaal verborgen voor de internetgebruiker. Een bedrijf dat een foto online zet, kan daarvoor bij een stockbureau een licentie hebben verkregen, maar dat is aan de foto niet te zien. Vaak is ook nog sprake van een tussenschakel, waarbij een licentienemer een sublicentie heeft verstrekt aan de partij die de content gebruikt. Of de content staat illegaal online – het verschil is vaak niet te zien. Het Hof van Justitie merkt op (punt 47) dat particulieren zonder winst oogmerk opereren en niet zo maar kunnen nagaan of sprake is van legale content. Volgens het Hof van Justitie heeft een particulier die linkt naar content op een andere site, in de regel dus geen kennis van auteursrechtelijke bescherming en toestemming. Daarnaast geldt dat wanneer het betrokken werk reeds zonder enige toegangsbeperking beschikbaar was op de website waartoe de hyperlink toegang verschaft, het algemene internetpubliek in beginsel daartoe ook reeds toegang heeft zonder de interventie van de particuliere hyperlinker (punt 48). Daarom geldt een hyperlink door een particulier in beginsel niet als 'mededeling aan het publiek'.

Maar, zo leert het Hof van Justitie, als de particulier weet of moet weten dat de geplaatste hyperlink toegang geeft tot illegale content (bijvoorbeeld doordat hij daarover gewaarschuwd is door de auteursrechthebbenden) geldt het plaatsen van die link in beginsel wél als 'mededeling aan het publiek' (punt 49). Wij denken dan aan de situatie waarin de rechthebbende de hyperlinker heeft gewaarschuwd – vanaf dat moment is er kennis, en zal de hyperlink van kleur verschieten. Ook denkbaar is dat een particulier in een specifiek geval toch zou moeten weten dat het om illegale content gaat. Het wachten is op een procedure van BREIN tegen een particulier die linkt naar een film die illegaal via een bittorent site beschikbaar is gesteld. Welke kennis kan in dit situatie van de particulier worden verwacht?

¹⁹ '(...), alsmede tot de uitwisseling van meningen en informatie binnen dat netwerk, dat wordt gekenmerkt door de beschikbaarheid van immense hoeveelheden informatie.'

En hoe is het als de link verwijst naar een voetbalwedstrijd die op YouTube is gezet, een medium dat breed wordt vertrouwd? (Behoren te) weten is in elk geval aan de orde indien de hyperlink het mogelijk maakt om technische beperkingsmaatregelen te omzeilen die op de website waar het beschermde werk zich bevindt, zijn getroffen om de toegang te beperken tot alleen abonnees (zie ook *Svensson*).

Het Hof van Justitie geeft een ander vermoeden voor wie *met* winstoochmerk linkt, waaronder bedrijven (punt 51). Wie met winstoochmerk opereert en linkt naar illegale content op een andere website, dient volgens het Hof van Justitie de nodige verificaties te verrichten om zich ervan te vergewissen dat het betrokken werk op de site waarnaar de link leidt niet illegaal is gepubliceerd. In dergelijke gevallen geldt een vermoeden dat is gelinkt met volledige kennis van de beschermde aard van het werk en van het eventuele ontbreken van toestemming van de auteursrechthebbende voor de publicatie op internet. Onder die omstandigheden, en wanneer het vermoeden (van volledige wetenschap) niet is weerlegd, vormt het plaatsen van een hyperlink naar een illegaal op internet gepubliceerd werk een ‘mededeling aan het publiek’ (punt 51).

Gevolgen voor de praktijk

Het Hof van Justitie geeft daarmee een nieuwe, genuanceerde regel waarin de uitkomst in deze zaak in feite al lijkt te zijn gegeven: Sanoma zal dit gedrag van GS Media daadwerkelijk kunnen verbieden, dit is een auteursrechtinbreuk. Zoals in meer auteursrechtelijke en merkenrechtelijke zaken geeft het Hof van Justitie aan de hand van algemene ‘feiten’ een algemene regel (een particulier handelt doorgaans zonder volledige kennis, een hyperlinker met winstoochmerk handelt in beginsel met volledige kennis). Weliswaar is het aan de nationale rechter om te beoordelen of deze feiten zich in het voorliggende geval voordoen, maar de door het Hof van Justitie gegeven algemene regel heeft in de praktijk verstrekkende gevolgen voor het linken op internet. Er wordt door sommige schrijvers zelfs gesteld dat de uitspraak ‘een bom onder het internet zou leggen’.²⁰

Ongenuanceerd gezegd betekent *GS Media/Sanoma* in ieder geval dat bedrijven niet langer risicoloos kunnen linken naar andermans website: het is immers nooit zeker of die content legaal of illegaal is geplaatst. De nieuwe regel laat ons inziens wel de nodige ruimte voor invulling aan de hand van de omstandigheden van het geval.

- Niet duidelijk is hoe een commerciële partij (in de zienswijze van het Hof van Justitie) kan verifiëren of het werk met of zonder toestemming van de

²⁰ M. van Eechoud en J. Poort, ‘Hof van Justitie legt bom onder het internet’, *NJB* 2016/1886, afl. 37, p. 2763, en hun naschrift op een commentaar van Dirk Visser (‘Bom onder het internet?’), *NJB* 2016/2223, afl. 43, p. 3186) *NJB* 2016/2224, afl. 43, p. 3188.

rechthebbende online staat. Is voldoende dat de beheerder van de site waarnaar is verwezen zegt ‘dat het wel goed zit’? Of mag de webbeheerder van een bedrijf bij een link naar een respectabele partij (zeg: de website van een nationale krant) sneller aannemen dat het om legale content gaat?

- Evenmin is duidelijk in welke concrete omstandigheden het vermoeden van afwezigheid van kennis bij een particulier kan worden weerlegd. Moet een particulier die linkt naar een bittorrent site waarop (nagenoeg) alleen maar illegale content staat niet beter weten?
- Ook zal moeten blijken hoe ruim de term ‘winstoogmerk’ moet worden geïnterpreteerd. Valt een gesponsord blog hieronder? Maakt het uit of een link op Facebook (privé) is gezet, of op LinkedIn, waarvan kan worden betoogd dat de gebruikers dit doen om zakelijk goed zichtbaar te zijn – dus met winstoogmerk?

Een lagere rechter in Duitsland²¹ heeft de leer van *GS Media/Sanoma* inmiddels vrij strikt toegepast. Het ging (nota bene) om een oorspronkelijk via een Creative Commons licentie gepubliceerde foto,²² waardoor het werk (onder bepaalde voorwaarden) vrij beschikbaar kwam. Maar doordat de site waarop de foto stond deze voorwaarden niet naleefde, verviel de licentie en was er dus ineens sprake van auteursrechtinbreuk. De eigenaar van de website die de hyperlink naar de foto plaatste, had niet gecontroleerd of de CC voorwaarden wel waren nageleefd door de website waarnaar hij linkte en had dus geen feitelijke wetenschap van het ontbreken van toestemming. De hyperlink zelf diende weliswaar geen commercieel doel, maar omdat de website waarop de link geplaatst was op één van de subpagina's tegen betaling leermateriaal aanbood, was dat voor de Hamburgse rechter grond om aan te nemen dat daarmee (toch) voldaan werd aan het ‘winstoogmerk’-criterium uit *GS Media/Sanoma*. Deze drastische uitspraak heeft in de internationale auteursrechtfora al veel stof doen opwaaien.²³

²¹ LG Hamburg, 21 november 2016, 310 O 402/16.

²² Met een Creative Commons licentie (CC) behoud je al je rechten, maar geef je aan anderen toestemming om je werk te verspreiden, met anderen te delen of bij sommige licenties ook om het werk te bewerken, mits de anderen zich aan de CC voorwaarden houden.

²³ O.a. op het zeer goed gelezen Engelse blog ‘IPKAT’:

<<http://ipkitten.blogspot.nl/2016/10/compared-to-svensson-gs-media-is-not.html>>, en ook het Kluwer Copyright Blog: <<http://kluwercopyrightblog.com/2016/05/26/gs-media-vs-sanoma-c-16015-the-advocate-general-proposes-a-deviation-from-prior-cjeu-case-law-is-he-right/>>, en ook:

GRUR 2016, 1152 (m. Anm. Ohly) *EuGH*: ‘Keine “öffentliche Wiedergabe” durch Hyperlinksetzen ohne Gewinnerzielungsabsicht - GS Media/Sanoma ua.’

En nog recenter concludeerde advocaat-generaal M. Campos Sánchez-Bordona op 8 december 2016 in zaak C- 527/15²⁴ in lijn met *GS Media/Sanoma* dat ook de verkoop van een mediaspeler waarin de verkoper hyperlinks heeft geïnstalleerd naar websites waarop auteursrechtelijk beschermde werken (zoals films, series en live- uitzendingen) zonder toestemming van de rechthebbenden direct toegankelijk zijn gemaakt, gezien moet worden als ‘een mededeling aan het publiek’ in de zin van artikel 3 lid 1 van de Auteursrechtrichtlijn.

Te verwachten is dat er nog vele arresten volgen over het begrip ‘mededeling aan het publiek’. Te hopen is dat de regel uit *GS Media/Sanoma* verder wordt genuanceerd, zodat duidelijk wordt hoe bedrijven kunnen voldoen aan de nu geldende zorgplicht om vóór het linken te verifiëren of de gelinkte content wel met toestemming is geplaatst.

²⁴ Conclusie A-G Campos Sánchez-Bordona, 8 december 2016, ECLI:EU:C:2016:938, inzake zaak C-527/15, *Stichting Brein/Filmspeler*.